

1. DRUŽBOVANJA: Milica Antić Gaber - o začetkih feminizma in prvih bojih – pa vse do danes, 22. marec 2011

Družbovanja so družboslovno-humanistična srečanja v Trubarjevi hiši literature, ki dajejo na eni strani prostor domačim intelektualkam in intelektualcem, da spregovorijo in širijo vednost iz svojega področja raziskovanja, pa tudi posameznikom in posameznicam, ki jih „že od nekdanj nekaj zanima“, pa niso vedeli, koga lahko vprašajo. Z Družbovanjem torej odpiramo prostor izraza poglobljenega védenja in znanja, ki pod diktatom popularnih „pro et contra“ formatov razprave ponavadi ne dobijo zadosti prostora.

Na prvem dogodku v ciklu Družbovanj sta moderatorja pogovora Julija Somrak in Aleš Zobec, študenta sociologije kulture, z gostjo Milico Antić Gaber, profesorico na Filozofski fakulteti v Ljubljani, preizpraševala različne teme s področja feminizma.

Dr. Milica Antić Gaber je od leta 2010 predsednica Slovenskega sociološkega društva, pred tem pa je bila predsednica Sekcije za spol in družbo pri Slovenskem sociološkem društvu. Je soustanoviteljica slovenske feministične revije Delta, imela pa je tudi ključno vlogo pri vzpostavitvi predmeta Gejevske in lezbične študije in podiplomskega študijskega programa Ženske študije in feministična teorija na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Akademsko je zavezana feminizmu in feminističnim obravnavam družbe, njena doktorska disertacija je bila namenjena ženskam v politiki. Je vodja številnih domačih in mednarodnih raziskav, ta hip je ena izmed tem usklajevanje profesionalnega in zasebnega življenja kot ovira za številčnejšo prisotnost žensk v politiki.

Transkript odlomka pogovora

Julija Somrak: *Omenili smo že vaše osrednje področje raziskovanja – politiko. Kakšen se vam*

zdi odnos politike v Sloveniji do spola, do žensk?

Milica Antić Gaber: Če se omejim na zadnjih 20, 30 let v Slovenskem prostoru, bi rekla tako – da smo od tiste popolne nesenzibilnosti glede vprašanja spola sedaj prišli v neko obdobje, kjer se sicer to vprašanje tematizira, tudi na zelo različne in tudi nesprejemljive načine, ampak je to prišlo v javni prostor. Veste, v 90-ih letih se jaz spomnim, da niti senzibilnosti v jeziku ni bilo toliko, da bi se lahko govorilo o političarkah. Niti toliko senzibilnosti ni bilo, da bi se nekako normalno sprejelo, da je pri stranki tudi ženski forum, recimo. Se spomnim prvih poskusov uvajanja dvospolne oblike v zakonodajo, ko je zakonodajna služba v parlamentu rekla, da to ni mogoče, da to pa res ne gre, kjer so jezikoslovci, slovenisti rekli, da se na tak način dela nasilje nad slovenskim jezikom, ki je tako lep... Skratka, to so bili začetki. Spomnim se diskusij o seksizmu v jeziku v prvih letih, ko je začel delovati Urad za žensko politiko, in takrat so slovenisti skoraj znoreli, kaj zdaj delamo – a zdaj bomo pa pri vsaki zadevi imeli še žensko obliko, pogledajte, kako je to grozno napisano... In potem sem za poskus to naredila v svoji knjigi iz doktorata – pri vsaki možni obliki sem uporabila žensko in moško obliko, če pa se mi je zdelo, da se približuje temu, čemur bi slavisti rekli nasilje v jeziku, sem pa uporabila nevtralno obliko. Kar pomeni, da to je mogoče, da se je treba samo preprosto navaditi. In da je treba dovoliti slovenskemu jeziku, ki je lep, nove izraze, nove oblike, recimo, tukaj so moje študentke, ki so pograbile besedo »mislica«. Torej ni samo mislec pojem, ampak tudi mislica – ženska, ki misli, je mislica. Ta izraz sem prvič uporabila v moji knjigi in potem sem kolegu, ki je bil slavist, rekla, kaj si on misli o tem izrazu, ampak ta slavist je bil očitno naklonjen tem zadevam in je rekel, uporabi jo. Ne rečem, da sem si jo prva drznila uporabiti, ampak vidim, da se je kar lepo usedla v tem prostoru, in zdaj mislica ni več nič posebnega, 90, 91. leta pa je bilo to kar malo čudno. Se pravi senzibilnost v jeziku, senzibilnost v govoru, senzibilnost v odnosu do teh vprašanj je nekaj, kar dozoreva, zori. Je prisotno, se tematizira, ampak če sodim po tem, kar se v tistem, kar mi smatramo kot politiko, dogaja, bi pa rekla, da tu so prodori zelo, zelo težki in zelo počasni. Recimo, pred koliko leti se je zgodil tisti eksces v parlamentu, za katerega vsi vemo, je tako »slaven«, da smo ga vsi slišali? Vendar, kakorkoli je bilo to grozno za akterki, katerima je bil ta govor namenjen, pa je vendarle po drugi strani prišlo tudi do tega, da se razmišlja, da to ni v redu, da je v javnem prostoru, v političnem govoru vendarle treba paziti na nivo, na sovražni govor. Čeprav pred kratkim, ko sem imela en nastop v parlamentu, ko sem govorila tudi o sovražnem govoru, sta me dva poslanca iz desnega ideološkega spektra pozvala, da naj ne govorim o sovražnem govoru, ker v Sloveniji ni sovražnega govora in še manj je sovražni govor prisoten v parlamentu, ker imamo demokracijo. Skratka, na mnogih ravneh, če se jih dotaknemo, so se zgodili premiki, ampak zagotovo pa ne do te mere, da bi lahko rekli, da se je prostor tako zmehčal za ta vprašanja, da bi lahko bili zadovoljni.

Aleš Zobec: Pri nas, če govorimo o državno-zborskih volitvah, tudi kvote pomagajo. Zakaj je na pomembnih, vodilnih odločevalskih funkcijah v politiki tako malo žensk?

Milica Antić Gaber: *To je pa vprašanje za milijon dolarjev. To je vprašanje, ki smo si ga zastavili v projektu, ki ga sedaj prijavljam. Torej, kaj se dogaja v slovenski družbi, da ne pride do tega prodora v žensko politiko? Če vzamemo nekaj segmentov strukture slovenske družbe, vidimo, da so ti prodori bili narejeni. Če vzamemo področje izobraževanja, vidimo, da ženske predstavljajo 62 odstotkov vseh tistih, ki diplomirajo na univerzi. In to je pomemben podatek. Da jih je čez 40 odstotkov takih, ki naredijo magisterij, in da se približujejo temu istemu odstotku, če vzamemo doktorate. Na tem segmentu so ženske prodrle. Kaj mislite, zakaj? Zakaj je tu prišlo do tega, ne pa tudi na nekaterih drugih segmentih? Moj odgovor je tale, ampak to je samo parcialni odgovor – da ženske natančno vedo, da je to eden od korakov, ki ga v življenju morajo narediti, če hočejo karkoli iz sebe narediti, se pravi izobraževanje je ključna točka, nikakor pa ni edina in ni dovolj. Ampak tu vemo, da če se bomo potrudile, če bomo znale, če bomo prišle do diplome, da je to en zelo pomemben element naše avtonomije, ekonomske neodvisnosti, prisotnosti v javnem prostoru in tako naprej. Nikakor pa ne vodi direktno v politiko. Še več, ustavi se že pri zaposlovanju. 62 odstotkov nas je z diplomami, ampak ko gledamo podatke, kdo so iskalci prve zaposlitve - med tistimi, ki so do 5 let na trgu delovne sile in iščejo zaposlitve, je 74 odstotkov žensk v starosti med 24 in 27 let. Ostajajo tudi dlje časa nezaposlene... Izobrazba še ne pomeni direktne vstopnice v polje dela, jasno je prvi razlog ta, da delodajalci, če imajo na izbiro moškega in žensko enakih kvalitiet, rečejo, da bodo raje vzeli moškega, ker vedo, da bo ženska zanosila, rodila, bila na porodniški, skrbela za otroka.*

Vprašanje iz publike: Zakaj to ni razdeljeno med moške in ženske, je to osnovna težava...

Milica Antić Gaber: Bomo prišli tudi do tega... Torej zaradi vsega, kar se pripisuje naravni vlogi ženske, tudi težje napredujejo in seveda to potegne vse za sabo. Zdaj smo pri tem vprašanju, kako to, da so ženske tako sposobne pokazati rezultate v šolskem sistemu, se zaposlijo, in morate vedeti, da je v Sloveniji zaposlitev moških in žensk v tem obdobju, ko smo delovno sposobni, med najvišjimi, nad nami so samo Skandinavske države. V nekaterih segmentih so tudi prodrle na področje zaposlovanja, na primer v pravu. Pravni poklic se je nedolgo nazaj odprl za ženske in pravnice imamo zelo veliko. Ampak na katerih segmentih prava? Sodnice so, v tožilskih vrstah so, »ta pravi odvetniki« so pa moški. Se pravi, so prodrle na to področje, niso pa še zavzele najvišjih pozicij. Bo še nekaj časa trajalo, da se bo to zgodilo. Potem pa, če vzamemo področje, ki ste ga vi zajeli, torej, kaj se pa sedaj dogaja v zasebnem življenju, kako se pa v zasebnem življenju uravnavajo in usklajujejo vloge in dela za potrebe vsakdanjega življenja v zasebnosti... Ne smemo sicer reči, da se čisto nič ni zgodilo, so premiki, predvsem pri mlajših generacijah. Na primer 15-dnevni očetovski dopust – ampak tudi te možnosti ne izkoriščajo v celoti; meni so postregli s podatkom, da 69 odstotkov moških koristi teh 15 dni plačanega dopusta. Jaz pa sem zadevo obrnila in sem rekla: 31 odstotkov jih pa ne! Kar pomeni, da 31 odstotkov očetov državi pusti denar v državnem proračunu za tistih 15 dni, ker je to neprenosljivo, če ne izrabijo, to ostane državi. Očetje si ne vzamejo časa za svoje otroke in raje pustijo ta denar državi. Še en podatek bi vam rada povedala - kako si delita moški in ženska v Sloveniji delo za potrebe gospodinjstva. Imamo Eurostatove podatke, torej za vseh 27 držav Evropske unije. V Sloveniji velja takle podatek – 4,23 ure porabijo ženske na dan za potrebe dela za gospodinjstvo, in moški 2,27; in zdaj če to seštejete, to pride skupaj skoraj 7 ur dela za potrebe gospodinjstva v Sloveniji. Jaz ne vem, kakšni so slovenski domovi, ali so »spucani« do onemoglosti, urejeni, ali pa smo Slovenci tukaj nek trpeč narod, ki blazno pretirava v tem, koliko dela. Zadeva je precej komplicirana, zato tudi prijavljamo raziskavo, drugače je ne bi. Torej, kaj se dogaja z vrednotami v slovenskem prostoru? Kaj nam je pravzaprav vrednota? Ker mi smo se zgrozili v ekipi, kjer smo to delali, koliko malo časa se za otroke porabi. Ali nam je večja vrednota, da imamo »zglancano« stanovanje, pa manjša, da se ukvarjamo z otroci? To je eno vprašanje, na katerega nimam odgovora. Drugo vprašanje je, za kaj se pravzaprav borimo, kaj je tisto, kar hočemo v življenju, kaj nam je cilj? Ali se je recimo angažirati v politiki pomembna stvar? Ali bo ženske, ki je uspešna sodnica, uspešna novinarka, ravnateljica ali pa dekanja... pustila svoj posel in šla kandidirat za političarko? Večkrat ne kot ja... Zaenkrat tako kaže. Se pravi, niso samo objektivni razlogi, ki vplivajo na to, da žensk v politiki ni, ampak tudi subjektivni – ko vrednotimo, ko presojava, ko se odločamo in tako naprej...

G.V. in K.S.